THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper In The Province of Ontario
PUBLISHED BY
CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD.
251—253 Queen Street West Telephone Adelaide 3067
Subscription Rates $6 PER YEAR, $3.50 SIX MONTHS
Single Copy — 3 cents
Entered as Second Class Mail Matter at C. P. O. Toronto Ont. January 22nd 1913

צוויי סורפריזען

דער געכטיגער טאג האט אונז געבראכט צוויי סורפריזען, צוויי זאכען אויף וועלכע מען האט זיך נים געקענט רעכנען, און אינטערעסאנט דערביי איז אויך, אז ביידע קומען פון נ'ם ארבייטער לאגער.

אין לאנדאן קומט יעצט פאר אן אימפעריאל ארבייטער קאנפערענץ ביי וועלכער עס זענען פארטרעטען אלע טיילען פון'ם ברים־ישען רייך, איינגעשלאסען אויך אזעלכע מאנדאטען־לענדער ווי פאלעסטינע. און דזשיימס סימפסאן, טראדעס וואס ער איז א ניט־איד, איז אכער געווען פאפולער אויף דער קאנאדער אידישער גאס, איז איינער פון די קאנאדער דעלעגאטען. רעפרעזענטירענדיג ביי דער קאנפערענץ די „קענעדיען לייבאר פארטי", און וועגען דער דאזיגער קאנפערענץ „קענעדיען פרעס", די קאנאדער נייעס־אגענטור געכטען פאלגענדעס געהאט צו מעלדען:

„די פראגע פון אינדוסטריעלער געזעצגעבונג און ארבייטער־שוץ אין די מאנדאטען־טערריטאריעס, מיט באזונדערער אייפמערקזאמקייט פאר פאלעסטינע, איז דיסקוטירט געווארען פון דער קאנפערענץ. דזשיימס טי. גאנן, רעדאקטאר פון די „קענעדיען לאנדארבעטער־צייטונג" אין מאנטרעאל, האט אויפגעטראגן דעם אנטרעג אז דער קאנפערענץ זאל ווענדען אן אפעלירענדע אדרעס צו דער בריטישער רעגירונג, אז עס זאל אנגענומען ווערען אן אנטרעג אז דער בריטישער אימפיריאל פארלאמענט זאל אנגענומען ווערען אן אקט אז אין דער נאטור פון דער אנגלאנד־ישער אינדוסטריעלער געזעצגעבונג און ארבייטער־שוץ אין די מאנדאטען־טערריטאריעס, מיט באזונדערער אייפמערקזאמקייט פאר פאלעסטינע, איז דיסקוטירט געווארען פון דער קאנפערענץ. דזשיימס סימפסאן פון טאראנטא, האט ערקלערט, אז עס ענטוויקעלט זיך דער געדאנק אז באזונדערע ערציהונג און אויסבילדונג פון נאציאנאלע אספיראציעס שטימט ניט איין מיט דער ענטוויקלונג פון אינטערנאציאנאלע קאפיטאליסטישע צוישען די ארבייטער קלאסען. די אויפגאבע אבער פון דער ארבייטער באוועגונג, אזוי זייט זיי עס איז נוגע קאנאדע, איז אכער ניט צו באשעפטיגען זיך וועגען די באזונדערע נאציאנאלע שטרעבונג. ווייל אין זייער (קאנאדע'ס) קאסמאפאליטישער באפעלקערונג זענען רעפרעזענטירט פיעלע רעסען, נאר אויפצוברינג אן נייע קולטור און א סאציאלע ארדענונג, געשאפען פון זיי גופא. און טיעדיג עס, וועלען זיי רעאליזירען אז די ריין נאציאנאלע אספיראציעס, האלטען די ארבייטער באזונדער, אנשטאט צו ברענגען זיי צוזאמען".

זיין דאס וואלט גערעדט א צווייטער וואלט מען צו איהם ניט גע־קענט האבען קיין טענות. פון דזשיימס סימפסאן ערווארטעט מען אבער עטוואס אנדערש. ער איז אויסגעקניפט און אויסגעכונדערט מיט דער אידי־שער ארבייטער באוועגונג. און ער דארף גאנץ גוט וויסען, אז די שטרע־בונג פון די אידישע ארבייטער פאר נאציאנאלער באפרייאונג איז ניט קיין שטערונג צו שטעהן איבעראל אין די פאדערשטע רייהען פון דער אר־בייטער באוועגונג.

עס איז פאר אונז געוועזען אן איבעראראשונג ווען מיר האבען ווי־נען דעם געלעזען, און עס איז לייכט ארויסצונעהמען פון דעם דעם מיסר־השכל, אז אפילו אונזערע בעסטע פריינד, און דזשיימס סימפסאן איז ניט קיין שטערונג צו שטעהן איבעראל אין די פאדערשטע רייהען פון דער אר־בייטער באוועגונג.

עס איז פאר אונז געוועזען אן איבעראראשונג ווען מיר האבען לע־נען דעם געלעזען, און עס איז לייכט ארויסצונעהמען פון דעם דעם מיסר־השכל, אז אפילו אונזערע בעסטע פריינד, און דזשיימס סימפסאן איז דאך איינער פון זיי, דארפען נאך גענוג אויפגעקלערט ווערען, וועגען דער שטרעבונג פון די אידישע ארבייטער אין ארץ ישראל, און אויך אין די אנדערע לענדער.

עד כאן סורפריז נומער איינס. און סורפריז נומער צוויי איז נאך געוועזען א גרעסערער.

עס איז קיין סוד ניט, אז אין דעם קאמף פאר געשלאסענע טירען, פאר באגרענעצטער איינוואנדערונג שטעהען די היגע ארבייטער אין פאר־דערגרינד. די לעצטע קאנזוועשאן פון דער אנטארעיר סעקציע פון דער „לייבאר פארטי", האט גענוג געצייגט די גענעראלע שטימונג צו איינ־וואנדערונג מצד די קאנאדער ארבייטער, סיי די ראדיקאלען און סיי די קאנסערוואטיווערע. עס איז דאריבער אן אמת'ער סרפריז צו באגעגע־נען אזא רזיעה, ווי עס איז געכטען אפגעדריקט געוועזען אויף דער ער־שטער זייט פון דער היגער „מייל ענד עמפייער":

„לאנדאן, יולי, 29. — אן אפיעל פון די קאנאדער ארבייטער פאר מעהר איינוואנדערונג אין קאנאדע, איז יעצט א „נאזועלטי" אין ענג־לאנד, וואו מען איז גאר געוואוינט צו הערען אנדערע רייד.

דזשיימס ט. גאנן, רעדאקטאר פון די „קענעדיען לייבער פרעס", טאראנטא, אפעלירט הייגען דעם אין א ברעיף אין דער לאנדאנער „טיימס". ער ביט אן ציפערען צו צייגען אז די ניט־בריטישע אימיגראנ־טען אין דער וועסט שטייגען אויבער די בריטישע, און ער ערקלערט, אז די ציפערען צייגען גענוג קלאהר, אז די בריטישע אימיגראציע מזז פאר־גרעסערט ווערען, ווייל איבער ניט דיווסט באפעלקערונג זענען מיט ניט־בריטישע עלעמענטען. עס איז ניטא קיין פארלאנג צווישען די קא־נאדער ארבייטער אויסצושליסען די איינוואנדערונג, ווייל־כע ווילען דא בוינען אין היים. און זיי ווערען ערפאלגרייכע בירגער, אבער־פיעלע פון אונז פיהלען, אז אויב קאנאדע קען גבען א געלעגענהייט דעם ניט־בריטישען איינוואנדערער, קען זי אויך עס געבען בריטישען אימי־גראנט".

אויף וויפיעל אונז איז באקאנט געהערט דזשיימס גאנן צום מעהר קאנסערוואטיוען עלעמענט אין דער ארבייטער באוועגונג, אין עס גע־נען זיך שוין ארבייטער־פיהרער, וועלכע זעהען איין די ניט־בריטישע פון פארגרעסערטער איינוואנדערונג אין לאנד. בריטישע און איינוואנדערער.

אלעם איז מעגליך

זייט מוסאליני האט זיך געזעהן מיט ד'אנונציא'ן, א זאך, וואס איז געוועזען פון פאליטישער באדייטונג, ווייל מען האט דאמאלסט גע־שמועסט, אז עס האלט ביי דעם אז ד'אנונציא זאל ווערען דער פאשיסט־שער פיהרער אויף מוסאליני'ס פלאץ, איז פון איטאליען מעהר קיין זייב־טינגעס ניט מיטגעטיילט געווארען, אבער די וואך זענען זייעדער אנגע־קומען עטליכע מעלדונגען, און כאטש זיי זענען באזונדערע, באזונדערע ידיעות, שטעהען זיי אבער אין א נאהענטער פארבינדונג.

איין ידיעה וואס איז די וואך אנגעקומען איז, אז דער קאמף געגען פאשיזם איז ניט טויט טראץ אלע רעפרעסיעס וואס די מוסאליני רעגיע־רונג האט איינגעפיהרט, דער קאמף ווייזט אויס זיך שטארקער, און לויט די דאזיגע ידיעות זאל דער געוועזענער פרע־מיער ארלאנדא האבען ערקלערהרט אין א רעדע, אז אן אבסאלוטע אי־דעאלטיע איז פיעל בעסער פון דער מוסאליני רעגירונג. און אין די קומענדע מוניציפאלע וואהלען זיעלען דארום ארויסגעשטעלט ווערען קאנ־דידאטען געגען מוסאליני'ס מענשען.

און צו דער זעלבער צייט ווען די געגנערשאפט געגען די פאשיס־טען וואקסט, קומט פון רוים די נייעס, אז מוסאליני'ס רעגירונג זיכט צו קומען אין ענגערע פארבינדונג מיט סאציעל־רוסלאנד, און אלס ער־שטע זאך ווערט געשיקט אהין א לופט־פלאטע.

רעאקציע און אינטערדריקונג אין דערהיים, און אויסלענדישע חבר'שאפט מיט רוסלאנד — אמאהל וואלט אזא זאך ניט הארמאנירט, היינטיגע צייטען איז אבער אלעס מעגליך.

* * *

און אטאוואא קען זיך נאך אלץ ניט איינגיען אויפ'ן טאג פון די וואהלען.

* * *

ניט נאר אידען ווייסען פון מהן בסתר, ניט־אידען עס אויך — א ראיה ליידי גארדען.

„בויבעריק" און „קינדערלאנד" — די צוויי אידישע קינדער מדינות אין אמעריקע

(איינדרוקען) פון ב. סמאליאר

שעהן זיינען די ווענען וואס פיהרען קיין "קינדערלאנד" און קיין "בויבעריק" — די צוויי מדינות פון די אידישע קינ־דערלאך אין ניו יארק. ווי די שלאנגען שלענגלען זיי זיך דא צווישען די הויבע בערג, דארט צווישען די נידעריגע טאלען, און ווערען פארישלונגען אין דער געוועזע־טער גרינקייט פון די ארומיגע פעלדער.

ארום און ארום איז פעלד און וואלד, באר'ג און טאל. שורות'ווייז ציהען זיך זיך, די דאזיגע פון נאטור געשאפענע גריכע אוצרות און מאכען אויך צו פארגעסען און דער ווישינער, טומעלדיגער שטאדט וועל־כע איהר האט בלויז מיט א שעה פריהער פארלאזען. איהר פארגעסט אן דעם סאב־וויי מישמאש פון דער קאליגער ניו יארק ווען דער אויטאמאביל טראגט אויך איבער די גרינע פעלדער וואס ציהען זיך אויפ'ן יונג קיין "בויבעריק" אדער קיין "קינ־דערלאנד".

און עס מאכט ניט אויס ווי הארט איהר זענט פון דער נאטור באשאפען גע־וואָרען, ווי טרוקענהערציג ניו יארק מיט איהר טומעל זאל אויך ניט געווען מאכען — פאהרט איהר ארויס איבער די ווענען וואס ציהען זיך צו די קינדער קאלאניעס פון די ניו יארקער אידישע ארבייטער רינג און שלום עליכם שולען, ווען איהר די ערד־מיגע שעהנקייט פון דער נאטור מאכען אזוי מילד ווי א קליין קינד. דאס גרינס ארום און אהום, וועלכעס איהר קאנט אין ניו יארק ניט זעהן און אין וועלכען איהר ווערט דא אונטערווענס מיט פארשלונגען ווענט ערוועגען אין אויך אזא צארטקייט וואס איהר האט שוין לאנג, לאנג ניט גע־פיהלט.

א מאדנער געפיהל — א געפיהל פון ליעבע צו דער נאטור אויסגעמישט מיט שנאה צו אלעס וואס אין דער ווידיגער שטאדט — מוז אויך ארומכאפען ווען איהר ווערט אויפ'ן אויטאמאביל ארויסגע־טראגען אויף די ברייטע טראטטען וואס פיהרען פון ניו יארק אין די אידישע קינ־דער קאלאניעס.

דער אויטאמאביל לויפט דריי־סיג מייל א שעה. ווי אין א "מאוואי" לויפען פאר אויך פארביי פעלדער, וועלדער, טייכלאך, דערפלאך, און אויף אלץ לינט דער שטעמ־פעל פון רוהיגקייט. אלץ איז אזוי אנ־דערש, אזוי שעהנער, אזוי אפעלידענדער ווי אין דער שטויביגער שטאדט.

איינער נאכ'ן אנדערן קומען אויך אנטקעגען אויטאמאביליען. דאס פארהרען זיי צוריק קיין ניו יארק. א געפיהל פון באדויער רופען זיי ביי אויך ארויס די דאזיגע אויטאמאביליען. איהר, וואס איהר האט מיט א פאר שעה צוריק פארלאזען צוגע־רייסט שטאדט, באדויערט זיי דיי דאזיגע וואס מוזען איצט אין שטאדט צוריק פאהרען.

און איהר פארגעסט בשעת מעשה אז נאך מאדגען, אדער נאך איבערמארגען וועט איהר אליין אויך זיין צווישען יענע וואס ציהען זיך דא אין דער קאליגער אויטאמא־ביל אין צוריק אין דער קאליגער שטאדט אדיין. איהר פארגעסט, ווייל די נאטור, דער ים פון גרינקייט אין וועלכען איהר שוועבט איצט, איז אזוי צויבערדיג, איז אזוי שעהן, אז איהר ווילט אפילו וועגען דעם ניט דענקען.

* * *

"עקסט קינדערלאנד"!

א קליין שילדעל, אויסגעשליצט אין א פארם פון א פייל און געקלאפט אויפ'ן שויך וועג צו א בוים, לאזט אונז וויסען אז מיר נעפינען זיך שוין ווייט פון דער ארבייטער רינג קינדער קאלאניע "קינ־דערלאנד". וואס ווייטער מיר פאהרען, אלץ אפטער טרעפט מען זיי אן, אט די דאזיגע קליינע ווענווייזערישע שילדלעך, נאך דרייסיג־פערציג מינוט און מיר זע־נען ביי די טריערען פון דעם קינדער־שטעדטעל פון די ארבייטער רינג שולען וואס "קינדערלאנד" איז איהר נאמען.

א פרעהליכער, קינדערישער גרופען געלעכטער לאזט זיך נאך הערען פון ווייט־טענס איידער מיר פאהרען נאך אריין אין דער דאזיגער פראכטפאלער קינדערשער מדינה. דאס שפיעלען חברה קינדער איצט א שפיעל אין בייסבאל. די אויסגעשרייען און דאס געלעכטער פון די שפיעלער ווי־טראגט זיך איבער דער גאנצער ארומיג־קייט און לייגנען אפ אין א ווידער קול ווייט־ווייט אין די ארומיגע פעלדער.

ביים אריינפאהר צושפרייט זיך פאר אונז א פאנאראמא פון א הייהע געביידעס אין ביידלאך איינגעטונקען אין א ים פון גרינקייט. דאס זיינען די ביידלאך צוגע־רייט פאר גרוים, פאר געסט, וואס קומען די קינדער באזוכען און זעהען ווי עס לעבט זיך זיי אין דער הייס. ביי זיך אין דערהיים וועלען אין דער קאליגער שטאדט אין אויפגעהיט אין אויפגעהיט אין אין דער הייס. ביי זיך אין דערהיים וועלען אין דער קאליגער שטאדט אין אויפגעהיט אין אין דער הייס.

— פאהרט איהר ארויס איבער די ווענען וואס ציהען זיך צו די קינדער קאלאניעס פון די ניו יארקער אידישע ארבייטער רינג און שלום עליכם שולען, ווען איהר די ארר־מיגע שעהנקייט פון דער נאטור מאכען אזוי מילד ווי א קליין קינד. דאס גרינס ארום און אהום, וועלכעס איהר קאנט אין ניו יארק ניט זעהן און אין וועלכען איהר ווערט דא אונטערווענס מיט פארשלונגען ווענט ערוועגען אין אויך אזא צארטקייט וואס איהר האט שוין לאנג, לאנג ניט גע־פיהלט.

א מאדנער געפיהל — א געפיהל פון ליעבע צו דער נאטור אויסגעמישט מיט שנאה צו אלעס וואס אין דער ווידיגער שטאדט — מוז אויך ארומכאפען ווען איהר ווערט אויפ'ן אויטאמאביל ארויסגע־טראגען אויף די ברייטע טראטטען וואס פיהרען פון ניו יארק אין די אידישע קינ־דער קאלאניעס.

דער אויטאמאביל לויפט דריי־סיג מייל א שעה. ווי אין א "מאוואי" לויפען פאר אויך פארביי פעלדער, וועלדער, טייכלאך, דערפלאך, און אויף אלץ לינט דער שטעמ־פעל פון רוהיגקייט. אלץ איז אזוי אנ־דערש, אזוי שעהנער, אזוי אפעלידענדער ווי אין דער שטויביגער שטאדט.

איינער נאכ'ן אנדערן קומען אויך אנטקעגען אויטאמאביליען. דאס פארהרען זיי צוריק קיין ניו יארק. א געפיהל פון באדויער רופען זיי ביי אויך ארויס די דאזיגע אויטאמאביליען. איהר, וואס איהר האט מיט א פאר שעה צוריק פארלאזען צוגע־רייסט שטאדט, באדויערט זיי דיי דאזיגע וואס מוזען איצט אין שטאדט צוריק פאהרען.

און איהר פארגעסט בשעת מעשה אז נאך מאדגען, אדער נאך איבערמארגען וועט איהר אליין אויך זיין צווישען יענע וואס ציהען זיך דא אין דער קאליגער אויטאמא־ביל אין צוריק אין דער קאליגער שטאדט אדיין. איהר פארגעסט, ווייל די נאטור, דער ים פון גרינקייט אין וועלכען איהר שוועבט איצט, איז אזוי צויבערדיג, איז אזוי שעהן, אז איהר ווילט אפילו וועגען דעם ניט דענקען.

* * *

"עקסט קינדערלאנד"!

א קליין שילדעל, אויסגעשליצט אין א פארם פון א פייל און געקלאפט אויפ'ן שויך וועג צו א בוים, לאזט אונז וויסען אז מיר נעפינען זיך שוין ווייט פון דער ארבייטער רינג קינדער קאלאניע "קינ־דערלאנד". וואס ווייטער מיר פאהרען, אלץ אפטער טרעפט מען זיי אן, אט די דאזיגע קליינע ווענווייזערישע שילדלעך, נאך דרייסיג־פערציג מינוט און מיר זע־נען ביי די טריערען פון דעם קינדער־שטעדטעל פון די ארבייטער רינג שולען וואס "קינדערלאנד" איז איהר נאמען.

א פרעהליכער, קינדערישער גרופען געלעכטער לאזט זיך נאך הערען פון ווייט־טענס איידער מיר פאהרען נאך אריין אין דער דאזיגער פראכטפאלער קינדערשער מדינה. דאס שפיעלען חברה קינדער איצט א שפיעל אין בייסבאל. די אויסגעשרייען און דאס געלעכטער פון די שפיעלער ווי־טראגט זיך איבער דער גאנצער ארומיג־קייט און לייגנען אפ אין א ווידער קול ווייט־ווייט אין די ארומיגע פעלדער.

ביים אריינפאהר צושפרייט זיך פאר אונז א פאנאראמא פון א הייהע געביידעס אין ביידלאך איינגעטונקען אין א ים פון גרינקייט. דאס זיינען די ביידלאך צוגע־רייט פאר גרוים, פאר געסט, וואס קומען די קינדער באזוכען און זעהען ווי עס לעבט זיך זיי